tuds polítiques i amb alternatives molt diverses; veg. en el *Romllo.* de Milà i F., § 125AB, la descripció d'una acció típica contra la patuleia del «Marxant» entre Igualada i Oluges-Sanaüja. *Esquadrella. Esquadró* [1561; 1575, OPou], pres de l'it. *squadrone* [1521 o S. XV], veg. *DCEC* I, 953*b*52ss.

[1] § 206, ed. Nicolau d'Olwer (*NCl.* VII), 62.21; ed. Casac. VI, 35.15. Cf. infra *cairat* relatiu al mateix lloc. — [2] Que la distracció sigui per errada tipogràfica (freqüentíssima en casos així, com sap tothom), o per una falta de còpia d'Otto o ja per error de l'escriba tot és igual fàcil. Potser fins i tot, haventse mal llegit *cayrat* com *cayr' et*, es va transcriure *cayre e* equivalent en lloc d'aquest: llavors puntuaríem «esser *cayrat*: deu aver ---». — [3] El *DAg.* adduеix un altre passatge naval, que diria «naus, galeres i vexells, axi *cayres* com latins», tret no diu de quina font, però que data del S. XVI, cosa que no s'aparta massa del doc. citat per *AlcM* del *BSAL*: «han surgides sinch fustes, so es tres de rems o dues *cayres*». Any 1494 és ja quasi S. XVI, i podent l'un o l'altre estar datat imprecisament, no és inversemblant que sigui tot u, i que una de les dues lliçons sigui alteració de l'altra: en tots dos casos es tracta d'una disjuntiva entre dues menes de vaixells que s'oposen. El text del *DAg.* té més solta i és més clar, potser és el menys alterat: llavors disjuntiva entre *vaixells caires* i *vaixells llatins*. Podria haver-hi error *caires* per *caiqes* o *caicas*, i llavors tindríem el nom d'embarcació cast. *caique*, fr. *caïc*, nom de vaixell turc documentat sovint des de 1649 (*DCEC* I, 576*b*39), cf. el nom de la ciutat d'*El Caire* (ja en Eiximenis) d'on potser cast. antiq. *El Gran Cairo* 'el Gran Turc' (*DCEC* I, 577*a*36; i tot l'article *caire* del *DCEC* IV, 952*a*; I, 576*b*-577*a*); seria, doncs, una oposició entre naus de tipus turquesc i naus de tipus llatí. No tot està clar així, però el que és força clar des d'ara és que la interpretació de l'*AlcM* no s'aguanta, a la vista del mateixos textos que cita, que aquests estan més o menys mal publicats i que podem descartar aquest article. — [4] Entre altres raons perquè més d'un cop apareix aplicat als exèrcits antics: «primanus --- de la primera legió; secundanus: los de la segona *esquadra*; tertianus: los del tercer *esquadró*», OPou (*ThPu.*, 113).

LLISTA CORRELATIVA DE FRASEOLOGIA, DERIVATS I COMPOSTOS: *estar de caire, anar de caire, mirar de caire, caire foguer, per ningun caire, per aquell o l'altre caire, cairat, cairada, cairal, cairell, cairellat, caireta, cairotes, cairó, caironar, encaironar, cairut, escairar, escaire, escairada, escairador, escairadura, escairat, escairel, escairia, quadro, quadre, quadró, quadra, quadrella, quadreller, quadrilla, quadrillada, quadriller, quadrillo, quadrar, quadrament, quadratiu, quadratura, quadradura, quadrat, quadradenc, quadrati, quadràtic, quadrant, quadrantal, quadrejar, quadrejat, quadreig, quadrell, quadreny, quadrer, quadrera, quadrícula, quadricular, quadriculació, quadrilió, quadragenari, quadragèsim, quadragèsima, quadragesimal, quadrangle, quadrangular, quadravi, quadri- (quadriliter*, etc.), *quàdriceps, quadricicle, quadrienni, quadriennal, quadrifoliat, quadriforme, quadriga, quadrilàter, quadrilateral, quadrilong, quadrimestre, quadrisíllab, quadrivalent, quadrivi, quadrumà, quadrúpede, quadrupedant, quàdruple, quadruplicar, quadruplicació, esquadrar, esquadrament, esquadra, esquadrella, esquadró.*

Caitiu, V. *captiu*

CAIUC, 'que té el coll curt', mot desusat que el *DAg.* atribueix a Francesc Mateu: sembla ser un barbarisme d'americans reimmigrats, del cubà *cayuco*, «deformidad de la bóveda craneal», «individuo cabezón, testarudo y de cabeza grande», *cayuca* = cabezota, *cayucazo* «golpe con la cabeza» (Fdo. Ortiz, *Catauro*, 169, 146, 190), sens dubte d'origen antillà o arauac encara que en això discrepi Ortiz, crec que té més raó Zayas en admetre-ho, és inadmissible que *-uco* no sigui terminació aborigen, cf. *arcabuco, tabuco, vinchuca, yuca, guateque*, etc., i sembla tractar-se de l'arrel de *cayo* i *caico* 'illeta penyalosa de les mars antillanes' (*DCEC* I, 736), d'on 'objecte petri, dur' i 'cap-gros'; és veritat que hi ha un gascó *caïc* «torticolis» (Paret, Arrens, 82; Palay) però aquest mot és ben dubtós que pugui venir de CADUCUS (que no explicaria bé ni el sentit ni la pèrdua de la -D-), de manera que aquest mot mateix és suspecte d'haver entrat en el Bearn per gent de Baiona provinent d'Amèrica.

Caix, V. *quasi* i *queix*

CAIXA, del ll. CAPSA id.; forma germana de l'oc. *caissa*, i deguda a la pronúncia de -PS- com -KS-, que es comunicà al llatí vulgar circumpirenaic per influència del substrat pre-romà: des del català i occità, el mot fou manllevat pel cast. *caja*, fr. *caisse*, etc. □ *1.ª doc.*: S. XIII.

Ja es troba repetidament en Ramon Llull, p. ex. «mills és honrat palau de prelat con à a sa porta molts pobres que no és com ha --- en les *caxes* molts diners», *Blanq.* II, 76.22. Apareix també en un doc. comercial de 1252, i en els mss. de les *VidesR*, fins algun cop en el més conservador P, però veg. *caixó*, infra; d'interès, encara, és el passatge d'un doc. rossellonès de 1649 (*RLR* LXIII, 96, veg. *DEMÀ, endemà*), i accs. especials com les d'OPou: «la cuberta o *caxa* del carro: *tympanum*; les *caxes* o crueñes: *techa*» (*ThPu.*, 87, 17); en la dreta de l'Ebre 'muntanya formada per una enorme mola quadrada de penya': la *Caixa* de Vall-de-roures, la *Caixa* d'Arnes, etc. (1923), que sembla ja s'usava en temps de l'estrenu cavaller *Asnar Laganya* (S. XII), que resistí per molts anys voltat pels moros, fortificat en la de Vall-de-roures (cf. «La Peña de Azn. L. o *Caja* de Valderrobres», per S. Vidiella o M. Pallarès). *Fer sortir de caixa* 'treure de polleguera, fer perdre l'oremus': «ens han desautorisat oficialment: el sentit de